อิสลามกับการหย่าร้าง

ฮามีดะฮ์ อาแด[1]

ABSTRACT

Islam does not support a divorce. It is allowed for the case that there is no other choice. This article shows that husband is deserved to divorce but a wife or Qadhi is deserved in the case of suing for divorce or paying for divorce. There are two kinds of divorce in Islam, First is the divorce which a husband and wife are able to be together again . This divorce is known as "Tolaq Raj 'i. Second is the divorce which a husband and wife are not able to be together again. This Tolaq is called Tolaq Ba in. Islam has been advising a husband before he divorces his wife to practice as follows; he has to advice or reminds his wife, split from her bed, beat or appoint a middle man to reconcile before deciding to divorce. This article also mentions about rights of women after being divorced, such as she can live in her husband house and deserved to get her living allowance during the Iddah. A divorced wife should be given gift by her husband who divorces her. A divorced wife is deserved to possess all property acquired during marriage if they had already had sexual intercourse and she will get a half of it, If they had no sexual intercourse

---

[1] *M.A. (Fiqh) อาจารย์ประจำภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*

บทนำ

เป้าหมายของการสร้างครอบครัวในอิสลามส่วนหนึ่ง คือ เพื่อความสงบสุขของสมาชิกในครอบครัว ดังนั้น ถ้าหากครอบครัวใดสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อิสลามไม่ต้องการให้ครอบครัวนั้นแตกแยก เพราะจะเกิดผลเสียต่อสมาชิกในครอบครัวทุกคน โดยเฉพาะลูกๆ และจะส่งผลกระทบต่อสังคมในภาพกว้าง เพราะฉะนั้น อิสลามถือว่าสถาบันครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม ถ้าหากทุกๆ ครอบครัวในสังคมมีความมั่นคงและมีความสุข สังคมนั้นก็ย่อมมีความมั่นคงและมีความสุขไปด้วย

อย่างไรก็ตามเราจะเห็นว่าบางครอบครัวก็ไม่สามารถจะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามที่อิสลามต้องการเพราะเกิดการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างสามีภรรยา ซึ่งเป็นเสาหลักของครอบครัว และไม่มีวิธีจะให้คนทั้งสองดีกันและเข้ากันได้เหมือนกับครอบครัวอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหานี้อิสลามจึงอนุญาตให้ครอบครัวที่ตกอยู่ในสภาพเช่นนี้สามารถแยกทางกันได้ทั้งๆที่เป็นวิธีการที่อิสลามไม่ค่อยเห็นด้วย เพราะอิสลามไม่ต้องการให้ทุกฝ่ายใช้ชีวิตท่ามกลางความทุกข์ทรมาน ซึ่งจะส่งผลเสียต่อสมาชิกคนอื่นๆในครอบครัวตลอดจนจะส่งผลกระทบต่อสังคมอีกด้วย

การที่อิสลามอนุญาตให้สามีภรรยาแยกทางกันหรือที่เรียกว่าหย่าร้างกันได้นั้นเพราะไม่มีทางเลือกอื่นอีกแล้ว แต่ก็ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน เงื่อนไข วิธีการ และขอบเขตที่อิสลามได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

อิสลามไม่สนับสนุนการหย่าร้าง

การหย่าร้าง คือ การเลิกเป็นสามีภรรยากัน หรือการตัดความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาที่เคยมีตามสุนนะฮ์ของท่านรสูล (ไซยิด สาบิก , 1983 , 2 : 278)

ความมั่นคงของครอบครัวเป็นสิ่งที่อิสลามต้องการ และเป้าหมายของการสมรส เพื่อจะก่อให้เกิดความมั่นคงและความผาสุกในชีวิต ดังนั้น ปัจจัยต่างๆที่จะก่อให้เกิดการหย่าร้างเป็นสิ่งที่อิสลามไม่พึงประสงค์เพราะไม่มีประโยชน์สำหรับสามีภรรยา

ดังนั้น ถ้าหากไม่มีเหตุผลที่จำเป็นในการหย่าร้างระหว่างสามีภรรยาก็ไม่ควรที่จะให้มันเกิดขึ้นเพราะมันขัดกับเจตนารมณ์ของอิสลาม (อัล บะหีย์ อัล เคาลีย์, มปป. : 99) ดังที่ท่านรสูลได้กล่าวแก่ผู้ที่ทำล้อเล่นกับการหย่าร้างว่า

ما بال أقوام يلعبون بحدود الله يقول أحدهم قد طلقتك قد راجعتك . قد طلقتك

(رواه ابن ماجه)

ความว่า *"ทำไมที่มีคนหนึ่งในหมู่พวกเจ้าได้ทำล้อเล่นกับขอบเขตของอัลลอฮ เขาได้กล่าวว่า ฉันได้หย่าเธอ ฉันได้คืนดีกับเธอและฉันได้หย่าเธอ" (หะดีษ หะซัน . อิบนุ มาญะฮ: 2017)*

อิสลามอนุญาตให้มีการหย่าร้าง แต่อิสลามไม่สนับสนุน ดังนั้นการหย่าร้างเป็นสิ่งที่ไม่ควรถ้าไม่จำเป็นจริงๆ ดังที่ท่านรสูลได้กล่าวว่า

أبغض الحلال الى الله تعالى الطلاق .(رواه أبو داود)

ความว่า *"การกระทำที่อนุมัติ (หะลาล)ที่อัลลอฮทรงรังเกียจยิ่งคือ การหย่าร้าง (เฏาะลาก)" (อะบู ดาวูด: 2178)*

ท่านรสูลได้กล่าวอีกว่า

ماأحل الله شيئا أبغض اليه من الطلاق .(رواه أبوداود)

ความว่า *"ไม่มีสิ่งใดที่อัลลอฮอนุมัติที่พระองค์ทรงรังเกียจมากกว่าการหย่าร้าง"* (อะบู ดาวูด:2177)

ท่านรสูลได้กล่าวอีกว่า

لا يفرك مؤمن مؤمنة ان كره منها خلقا رضي منها أخر .(رواه مسلم)

ความว่า *"รายงานจากอะบี ฮุรอยเราะฮกล่าวว่า ท่านรสูลได้กล่าวว่า สามีที่มุอมินจงอย่าแยกทาง (หย่า) ภรรยาที่มุอมินะฮ์ ถ้าหากว่าเขาไม่ชอบนิสัยอย่างหนึ่งจากเธอเขาอาจจะชอบนิสัยอีกอย่างหนึ่ง"* (มุสลิม:1469)

อัลลอฮได้ตรัสในอัลกุรอานว่า

(وَعَاشِرُوهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ فَإِن كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰٓ أَن تَكْرَهُوا۟ شَيْـًٔا وَيَجْعَلَ ٱللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا) النساء : 19

ความว่า *"และจงอยู่ร่วมกับพวกนางด้วยดี หากพวกเจ้าเกลียดพวกนางก็อาจเป็นไปได้ว่า การที่พวกเจ้าเกลียดสิ่งหนึ่งขณะเดียวกันอัลลอฮก็ทรงให้มีในสิ่งนั้น ซึ่งความดีอันมากมาย" (อัน-นิซาอ: 19)*

ภรรยาที่ขอหย่าโดยไม่มีสาเหตุที่ถูกต้อง เธอจะไม่ได้กลิ่นหอมของสรวงสวรรค์

عن ثوبان قال:قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أيما امرأة سألت زوجها طلاقا في غيرما بأس فحرام عليها رائحة الجنة .(رواه أبوداود)

ความว่า *"รายงานจากเซาบานกล่าวว่า ท่านรสูลได้กล่าวว่า สตรีผู้ใดที่ขอหย่าจากสามีของเธอโดยไม่มีสาเหตุ เธอจะไม่ได้รับกลิ่นของสรวงสวรรค์" (อะบู ดาวูด : 2226)*

พวกอาหรับก่อนอิสลามได้ทำการหย่าร้างหลายๆ ครั้งตามใจของพวกเขาด้วยสาเหตุเล็กๆ น้อยๆ แต่ในอิสลามจะสอนอิสลามิกชนให้คิดไตร่ตรองให้รอบคอบ และจะต้องคำนึงถึงหลักคำสอนของอัลลอฮและท่านรสูลที่ได้กล่าวมาแล้ว เพราะผู้ที่จะหย่าอิสลามได้กำหนดขอบเขตในการหย่าร้างไว้ไม่เกิน 3 ครั้งเท่านั้น ผู้เป็นสามีถ้าหย่าครบ 3 ครั้งจะไม่มีสิทธิคืนดีกับนางนอกจากภายหลังจากที่นางได้แต่งงานใหม่กับสามีใหม่อย่างถูกต้องและได้อยู่ร่วมกัน หลังจากนั้นสามีคนที่สองได้หย่านางหรือเขาได้เสียชีวิต สามีเดิมจึงจะสามารถมาขอแต่งงานใหม่ได้โดยที่เธออาจจะยอมหรือไม่ยอมแต่งก็ได้

การหย่าร้างเป็นสิทธิของสามี

ฮิกมะฮ[1] ที่สามีเป็นผู้ที่อำนาจเหนือสิทธิในการหย่าร้าง ดังนี้ (ไซยิด สาบิก , 1983 , 2 : 282)

---

[1] *ความดีที่สามีภรรยาจะได้รับ ซึ่งความดีนี้บางส่วนมนุษย์สามารถรู้ได้และบางส่วนอัลลอฮเท่านั้นที่ทรงรู้*

1. ฝ่ายชายเป็นผู้ที่ขอแต่งงาน และเขาเป็นผู้ที่ต้องจ่ายค่ามะฮัร[1] และจัดเตรียมที่อยู่อาศัย

2. สามีเป็นผู้ที่รับภารกิจมากมายในครอบครัวและเป็นผู้ที่รับผิดชอบ และเป็นหัวหน้าครอบครัว ดังนั้น จึงเป็นสิทธิของเขาในการบริหารครอบครัว ป้องกันและจะให้ยุติลง

3. สามีเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบค่าเลี้ยงดูภรรยาที่เขาหย่าที่อยู่ในระหว่างอิดดะฮ[2] และบางทีอิดดะฮนี้จะนานถึง 9 เดือน หมายถึง ถ้าเขาหย่าในตอนที่ภรรยากำลังตั้งครรภ์ และอิดดะฮนี้จะหมดในเมื่อภรรยาคลอดลูก และเขาจะต้องจ่ายค่ามะฮัรที่ยังค้างอยู่

4. ฝ่ายชายมีความต้องการจะให้ชีวิตคู่ยืนนานกว่าผู้หญิง เพราะเขาได้ใช้ทรัพย์สมบัติที่มากมายและจะต้องจ่ายเหมือนกับครั้งก่อนหรือมากกว่านั้น ถ้าเขาหย่าร้าง และจะแต่งงานใหม่

5. สามีจะต้องให้ค่าใช้จ่ายสำหรับเลี้ยงดูลูกๆ ในขณะที่ภรรยาเลี้ยงดูลูกๆ (ฮะฎอนะฮ) ดังนั้น สามีเป็นผู้ที่จะต้องจ่ายค่านม อาหารและค่าเลี้ยงดู และจะต้องให้ค่าใช้จ่ายแก่ลูกๆ ในช่วงนี้เป็นเวลานานถึง 7 ปี หรือนานกว่านั้น

6. ตามธรรมชาติแล้วฝ่ายชายเป็นผู้ที่ใช้สติปัญญามากกว่าผู้หญิง และจะคำนึงถึงผลเสียที่จะได้รับจากการหย่ามากกว่าผู้หญิง และผู้ชายไม่มีประจำเดือน การมีประจำเดือนนั้นเป็นสาเหตุให้ฝ่ายหญิงหงุดหงิดและระงับอารมณ์ไม่ได้

ด้วยเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ และการที่ฝ่ายชายใช้สติปัญญาจึงทำให้เขามีความอดทนมากกว่าผู้หญิงต่อสิ่งที่เขาไม่ชอบ ดังนั้น เขาจะไม่หย่าทุกๆครั้งที่เขาโกรธภรรยาของเขา หรือภรรยาได้ทำสิ่งที่เขาสุดที่จะอดทนได้ แต่สตรีส่วนใหญ่นั้นมีความรีบร้อนโกรธง่าย และควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยได้

การเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ) หลังจากการหย่าไม่ใช่เป็นหน้าที่ของสตรี ดังนั้นถ้าหากว่าการหย่าเป็นสิทธิของเธอ เธอจะเป็นผู้ที่จะหย่าเร็วกว่าผู้ชาย ถึงแม้ว่าจะมีสาเหตุเพียงเล็กน้อยก็ตาม หรือไม่มีสาเหตุเลย

หลักฐานที่ได้เห็นชัดก็คือในสังคมที่ให้สิทธิแก่ทั้งผู้ชายและผู้หญิงในการหย่า จะเห็นว่าการหย่าร้างก็จะเกิดขึ้นมากในสังคมนั้น และมากกว่าในสังคมมุสลิม

การหย่าร้างเป็นสิทธิของผู้ชาย เราได้เห็นจากคำตรัสของอัลลอฮที่ได้ตรัสว่า

---

[1] *มะฮัร คือ ทรัพย์สินค่าสมรสที่ชายต้องชำระให้แก่หญิงอันเนื่องจากการสมรส*

[2] *ช่วงเวลาที่อิสลามได้กำหนดสำหรับสตรีที่ถูกหย่าที่เธอจะต้องรอคอยการกลับคืนดีของสามี หลังจากนั้น สามีไม่มีสิทธิ และเธอมีสิทธิจะแต่งงานกับคนอื่นได้*

(وَٱلْمُطَلَّقَٰتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلَٰثَةَ قُرُوٓءٍ) البقرة : 228

ความว่า *"และบรรดาสตรีที่ถูกหย่าร้าง นางต้องรอคอยด้วยตัวเองถึงสามกุรุอ (มีระดูมาสามคราว)" (อัล-บะเกาะเราะฮ:228)*

(وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ) البقرة :237

ความว่า *"และหากแม้นพวกเจ้าได้หย่าพวกนางก่อนที่พวกเจ้าจะได้สัมผัส (สังวาล) นาง" (อัล-บะเกาะเราะฮ :237)*

มุสลิมได้มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า การหย่าร้างเป็นสิทธิ์ของผู้ชาย และเขาเป็นผู้ที่จะทำการหย่าร้าง ถ้าเขาต้องการ กอฎีไม่มีสิทธิที่จะแยกกันระหว่างสามีและภรรยาของเขาถ้าเขาไม่ยอม นอกจากไม่มีทางเลือกอื่น และกอฎีก็ไม่มีสิทธิที่จะคงไว้ซึ่งสภาพการเป็นสามีภรรยาหากฝ่ายชายได้เปล่งคำหย่าแล้วพ้นเวลาอิดดะฮ(M. Adib Basri , 1991 : 86)

ประเภทของการหย่าร้าง (เฏาะลาก)

1. เฏาะลากรอจญูอีย์ คือ เฏาะลากที่สามีสามารถจะคืนดีกับภรรยาโดยไม่ต้องมีอะกัดใหม่ในตอนที่ภรรยายังอยู่ในอิดดะฮ (อัล กุรตุบีย์ , 1981 : 60) เช่น เฏาะลากหนึ่ง[1]และเฏาะลากสอง[2]

หลักฐาน

อัลลอฮตรัสว่า

(ٱلطَّلَٰقُ مَرَّتَانِ ۖ فَإِمْسَاكٌۢ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌۢ بِإِحْسَٰنٍ) البقرة : 229

ความว่า *"การหย่านั้นมีสองครั้ง แล้วให้มีการยับยั้งไว้โดยชอบธรรม หรือไม่ก็ให้ปล่อยไปพร้อมด้วยการทำความดี" (อัล-บะเกาะเราะฮ:229)*

---

[1] *การที่สามีกล่าวหย่าหนึ่งครั้ง*

[2] *การที่สามีกล่าวหย่าสองครั้ง*

2. เฏาะลากบาอิน คือ เฏาะลากที่สามีไม่สามารถจะคืนดีกับภรรยานอกจากจะต้องอะกัดใหม่ เฏาะลากบาอินแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

2.1 เฏาะลากบาอิน สุฆรอ

2.1.1 เฏาะลากก่อนอยู่ร่วมกัน เฏาะลากนี้เป็นการตัดขาดระหว่างสามีภรรยา เพราะไม่มีอิดดะฮ์ที่เป็นกฎเกณฑ์ในการคืนดี

หลักฐาน

(يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نَكَحْتُمُ ٱلْمُؤْمِنَٰتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن
تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا ۖ فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا
جَمِيلًا) الاحزاب : 49

ความว่า *"โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย เมื่อพวกเจ้าได้สมรสกับบรรดาหญิงผู้ศรัทธา แล้วพวกเจ้าได้หย่าพวกเธอก่อนที่พวกเจ้าจะแตะต้องตัวพวกเธอ (คือร่วมหลับนอนกับพวกเธอ) ดังนั้น สำหรับพวกเจ้าไม่มีสิทธิ (ที่จะให้พวกเธออยู่) ในอิดดะฮ โดยที่พวกเจ้าจะนับเวลาการอยู่ในอิดดะฮฉะนั้น พวกเจ้าจงให้ผลผลประโยชน์แก่พวกเธอบ้าง แล้วปล่อยให้พวกเธอจากไปโดยดีงาม" (อัลอะหซาบ:49)*

2.1.2 เฏาะลากโดยวิธีจ้างหย่า (خلع) เฏาะลากประเภทนี้เป็นการหย่าร้างที่ภรรยาขอจากสามี โดยที่เธอมอบเงินหรืออื่นๆแก่สามี เพราะมีหลายๆอย่างที่ภรรยาไม่พอใจต่อสามี

หลักฐาน

(وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَن تَأْخُذُواْ مِمَّآ ءَاتَيْتُمُوهُنَّ شَيْـًٔا إِلَّآ أَن يَخَافَآ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِ ۖ
فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا ٱفْتَدَتْ بِهِۦ) البقرة : 229

ความว่า *"และไม่อนุญาตแก่พวกเจ้าในการที่พวกเจ้าจะเอาสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากสิ่งที่พวกเจ้าได้ให้แก่พวกนาง (มะฮัร) นอกจากทั้งสองเกรงว่าจะไม่สามารถดำรงไว้ซึ่งขอบเขตของอัลลอฮได้เท่านั้น ถ้าหากพวกเจ้าเกรงว่า เขาทั้งสองจะไม่ดำรงไว้ซึ่งขอบเขตของอัลลอฮแล้วไซร้ ก็ไม่มีบาปใดๆแก่เขาทั้งสองในสิ่งที่นางใช้มันไถ่ตัวนาง" (อัล-บะเกาะเราะฮ:229)*

2.1.3 เฏาะลากโดยวิธีฟัสค (فسخ) เฏาะลากประเภทนี้เป็นการตัดสินของผู้พิพากษาโดยกฎเกณฑ์และเหตุผลที่แน่นอนโดยไม่มีการกล่าวเฏาะลาก

ความแตกต่างระหว่างคุลอกับฟัสค คือ

คุลอ สามีเป็นผู้กล่าวโดยที่เขารับเงินจากภรรยา หรือภรรยาให้คืนค่ามะฮัรแก่สามีเพื่อให้สิ้นสุดการเป็นสามีภรรยา

ส่วนฟัสค ผู้พิพากษาเป็นผู้กล่าวหลังจากได้รับการฟ้องจากภรรยา

2.1.4 เฏาะลากโดยวิธีอีลาอ อีลาอคือ การที่สามีได้สาบานว่าเขาจะไม่อยู่ร่วมกับภรรยาของเขาในระยะเวลา 4 เดือน หรือมากกว่านั้น หรือไม่กล่าวถึงเวลา ถ้าหากผู้ใดได้สาบานเช่นนั้นจะต้องรอให้ถึง 4 เดือน ถ้าเขาคืนดีกับภรรยาก่อนถึง 4 เดือน เขาจะต้องจ่ายกัฟฟาเราะฮ[1] เท่านั้น แต่ถ้าถึง 4 เดือน เขายังไม่คืนดีกับภรรยา ผู้พิพากษามีสิทธิให้เขาเลือก ระหว่าง 2 อย่างคือ จ่ายกัฟฟาเราะฮและคืนดีกับภรรยา หรือเฏาะลากภรรยาของเขา ถ้าหากสามีไม่ปฏิบัติทั้งสองอย่าง ผู้พิพากษามีสิทธิจะทำการหย่าร้างให้ภรรยาโดยวิธีบังคับ อุลามาอส่วนหนึ่งมีทัศนะว่า ถ้าหากว่าถึง 4 เดือนสามียังไม่คืนดี ภรรยาถูกเฏาะลากบาอินโดยไม่ต้องฟ้องแก่ผู้พิพากษา

2.1.5 เฏาะลากรอจญอีย์ที่ได้ผ่านเวลาอิดดะฮ คือ เฏาะลากที่สามีมีสิทธิคืนดี แต่ได้หมดเวลาอิดดะฮ์ไปแล้ว หลังจากนั้นสามีก็ไม่มีสิทธิคืนดีอีก

2.2 เฏาะลากบาอิน กุบรอ

2.2.1 เฏาะลาก 3 ครั้ง หลังจากนั้นผู้ชายไม่สามารถคืนดีอีก และไม่สามารถที่จะแต่งงานกับภรรยานั้นอีก นอกจากภรรยานั้นได้แต่งงานกับชายอื่น ได้อยู่ร่วมกัน ได้หย่าและได้หมดอิดดะฮ หลังจากนั้นสามีคนเดิมสามารถแต่งงานใหม่กับเธอ

หลักฐาน

(فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُۥ مِنۢ بَعۡدُ حَتَّىٰ تَنكِحَ زَوۡجًا غَيۡرَهُۥۗ فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَآ

أَن يَتَرَاجَعَآ إِن ظَنَّآ أَن يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِۗ وَتِلۡكَ حُدُودُ ٱللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ) البقرة : 230

---

[1] *ในที่นี้หมายถึง การกระทำที่จะชดเชยหรือลบล้างความผิดเพื่อให้พ้นจากการลงโทษทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และการกระทำที่จะลบล้างการสาบาน ถ้าหากผู้สาบานได้กระทำผิดการสาบานคือ ให้อาหารแก่คนยากจน 10 คน หรือให้เครื่องแต่งกาย หรือปล่อยทาส ถ้าหากไม่มีความสามารถก็ต้องถือศีลอด 3 วัน*

ความว่า *"ถ้าหากเขาได้หย่านางอีก นางก็ไม่เป็นที่อนุมัติแก่เขาหลังจากนั้น จนกว่าจะแต่งงานกับสามีอื่นจากเขา แล้วหากสามีนั้นหย่านาง ก็ไม่มีบาปใดๆแก่ทั้งสองที่จะคืนดีกันใหม่ หากเขาทั้งสองคิดว่า จะดำรงไว้ซึ่งขอบเขตของอัลลอฮได้ และนั้นแหละคือขอบเขตของอัลลอฮ ซึ่งพระองค์แจกแจงมันอย่างแจ่มแจ้งแก่กลุ่มชนที่รู้ดี" (อัล-บะเกาะเราะฮ:230)*

2.2.2 เฏาะลากโดยวิธีลิอาน ลิอานคือ คำกล่าวที่ใช้สำหรับกล่าวหาภรรยาที่มีชู้ (ซึ่งเป็นสาเหตุที่สามีไม่ยอมรับลูกในท้อง) การกล่าวหาคนอื่นว่าได้กระทำซินาโดยไม่มีพยาน 4 คน จะต้องถูกลงโทษ คือ โบย 80 ครั้ง และการลงโทษเช่นนี้จะต้องปฏิบัติต่อสามีที่กล่าวหาภรรยาเขาว่ามีชู้ นอกจากมี 2 ประการนี้

1. มีพยานผู้ชาย 4 คน ที่มายืนยันว่าภรรยาของเขามีชู้จริง หรือ

2. ทำการลิอาน คือ สามีได้กล่าวสาบาน ด้วยพระนามของอัลลอฮว่า : เขาได้พูดความจริงในการกล่าวหาภรรยาของเขาว่ามีชู้ ตามวิธีการที่ได้ระบุในหลักฐานอายะฮฺอัลกุรอานต่อไปนี้

หลักฐาน

(وَٱلَّذِينَ يَرۡمُونَ أَزۡوَٰجَهُمۡ وَلَمۡ يَكُن لَّهُمۡ شُهَدَآءُ إِلَّآ أَنفُسُهُمۡ فَشَهَٰدَةُ أَحَدِهِمۡ أَرۡبَعُ
شَهَٰدَٰتِۭ بِٱللَّهِ إِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ۝٦ وَٱلۡخَٰمِسَةُ أَنَّ لَعۡنَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡهِ إِن كَانَ مِنَ
ٱلۡكَٰذِبِينَ) النور : 6-7

ความว่า *"และบรรดาผู้กล่าวโทษภรรยาของพวกเขา และสำหรับพวกเขาไม่มีพยานนอกจากตัวของพวกเขาเอง ก็ให้การเป็นพยานของคนหนึ่งในพวกเขาให้กล่าวสาบาน 4 ครั้ง ด้วยพระนามของอัลลอฮ แท้จริงเขาเป็นหนึ่งในหมู่ผู้พูดจริง"*

และครั้งที่ 5 ให้เขากล่าวว่า แท้จริงการสาปแช่งของอัลลอฮจงมีแด่เขา หากเขาเป็นผู้ที่กล่าวเท็จ (อันนูร : 6-7)

หุกมของการหย่าร้าง

นักกฎหมายอิสลามมีทัศนะที่แตกต่างกันเกี่ยวกับหุกมของการหย่าร้าง แต่ทัศนะที่ถูกต้องกว่า (อะศอฮ) ก็คือ การหย่าร้างเป็นสิ่งที่ไม่อนุมัตินอกจากมีความจำเป็น (ไซยิด สาบิก , 1983 , 2 : 279)

การหย่าร้างเป็นการไม่ขอบคุณต่อความโปรดปรานของอัลลอฮ เพราะแท้จริงการสมรสคือความโปรดปรานของอัลลอฮอย่างหนึ่ง และการไม่ขอบคุณต่อความโปรดปรานของอัลลอฮนั้น อิสลามถือว่าหะรอม

สาเหตุที่จะนำไปสู่การหย่าร้างส่วนหนึ่งก็คือ ภรรยามีมารยาทที่ไม่ดี หรือ สามีไม่มีอารมณ์ (ชะฮวะฮ) ในตัวของเขา แต่ถ้าหากมีการหย่าร้างโดยไม่มีสาเหตุหรือความจำเป็นก็จะเป็นการไม่ขอบคุณต่อความโปรดปรานของอัลลอฮ และเป็นมารยาทที่ไม่ดีของสามี ดังนั้น การหย่าร้างนั้นเป็นสิ่งที่พระองค์ไม่ปรารถนาและเป็นสิ่งที่หะรอมในอิสลาม

สำหรับอุลามาอในมัซฮับฮำบาลีย์ได้ให้การอธิบายที่ดี คือ การหย่าร้างบางกรณีจำเป็นจะต้องทำ (วาญิบ) คือ การจัดการหย่าของอนุญาโตตุลาการ (ฮากิมสองคน)[1] ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสามีภรรยาในกรณีที่สามีภรรยาโกรธหรือทะเลาะกัน ถ้าหากฮากิมทั้งสองเห็นว่าเป็นวิธีเดียวที่จะให้ความโกรธยุติลงได้ (Muhammad Usman Al- Kusti , 1994 : 137)

ส่วนการหย่าที่หะรอม[2] คือ การหย่าที่ไม่มีความจำเป็น เพราะจะเกิดความเสียหายแก่สามีภรรยาและความดีของคนทั้งสองได้หมดไปโดยไม่มีความจำเป็น จึงเป็นการกระทำที่หะรอม เหมือนกับการทำความเสียหายต่อทรัพย์สมบัติ และท่านรสูลได้กล่าวว่า

لا ضرر ولا ضرار (رواه ابن ماجه)

ความว่า *"ไม่อนุญาตทำความเสียหายแก่คนอื่น และตอบแทนคนอื่นด้วยความเสียหาย"*
(หะดีษ เศาะฮีฮ . อิบนุ มาญะฮ:2340)

ในรายงานอื่นมีความเห็นว่า การหย่าประเภทนี้เป็นสิ่งที่มักรูฮ[3] เพราะท่านรสูลได้กล่าวว่า

أبغض الحلال الى الله تعالى الطلاق (رواه أبو داود)

ความว่า *"สิ่งที่หะลาล ที่อัลลอฮทรงโกรธกริ้วที่สุด คือการหย่าร้าง"* (อะบู ดาวูด : 2178)

---

[1] *ผู้พิพากษาหรือผู้ตัดสิน*

[2] *การกระทำที่อัลลอฮไม่อนุมัติและจะได้รับบาป*

[3] *การกระทำที่อัลลอฮไม่ทรงชอบแต่ผู้กระทำไม่ได้รับบาป*

การหย่าที่อัลลอฮไม่ชอบคือ การหย่าที่ไม่มีความจำเป็น และการหย่านี้จะทำให้การสมรสที่มีผลดีได้ยุติลง ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่มักรูฮ

ส่วนการหย่าร้างที่อนุญาต (มุบาฮ) คือ การหย่าในเมื่อมีความจำเป็น เช่น ภรรยามีมารยาทที่ไม่ดี และสามีได้รับความเสียหายจากการกระทำของภรรยาซึ่งไม่มีประโยชน์ที่จะอยู่ร่วมกันอีก

ส่วนการหย่าร้างที่สุนนัต (มันดูบ) คือ การหย่าในเมื่อภรรยาไม่ทำหน้าที่ที่วาญิบต่ออัลลอฮ เช่น การละหมาดและอื่นๆ และสามีไม่สามารถบังคับเธอได้ หรือเธอเป็นสตรีที่มีพฤติกรรมที่เป็นลามก

ท่านอิมาม อะฮมัด ได้มีความเห็นว่า สามีไม่ควรยอมอยู่ร่วมกับเธอ เพราะเธอไม่เคร่งต่อศาสนา บางทีเธอจะทำสิ่งที่ไม่ดี (ผิดประเวณี)

อิบนุ ซีนา ได้เขียนในหนังสือ อัชชิฟาอว่า

ควรเปิดโอกาสให้มีการหย่าร้าง และไม่ควรปิดกั้นทางออกอันนี้ เพราะจะทำให้เกิดความเสียหาย เช่น

ก. บางคนจะใช้ชีวิตร่วมกับอีกคนหนึ่งไม่ได้ ถ้าจะพยายามอยู่ด้วยกันบางทีจะเกิดผลเสียและเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน

ข. บางคนได้ภรรยาหรือสามีที่ไม่คู่ควร (ไม่กูฟู) ถ้าเป็นเช่นนั้นเขาก็จะเกิดชอบพอต่อคนอื่น และบางครั้งก็จะเกิดสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม และบางครั้งสามีภรรยาไม่มีลูกด้วยกัน แต่ถ้าเขาทั้งสองแยกกันและมีสามีหรือภรรยาใหม่ เขาทั้งสองอาจจะได้ลูกกับสามีหรือภรรยาใหม่ ดังนั้น อิสลามเลยเปิดโอกาสให้แยกทางกันได้ แต่จะต้องมีขอบเขตจำกัด

หลักการอิสลามเกี่ยวกับการหย่าร้าง

ประการแรกอิสลามได้ส่งเสริมให้สามีภรรยาตระหนักถึงหน้าที่ของแต่ละฝ่าย และหน้าที่ต่อลูกๆ และเขาทั้งสองจะต้องรับผิดชอบต่อหน้าอัลลอฮ เช่น

ก. สามีภรรยาจะต้องมีความอดทนและให้อภัยต่อความผิดของกันและกัน

ข. สามีภรรยาจะต้องแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนทั้งสองโดยเร็วที่สุด

แต่ถ้าหากความขัดแย้งนั้นไม่สามารถที่จะยุติได้ อิสลามก็ได้ตั้งหลักการที่ฝ่ายสามีควรปฏิบัติดังพระดำรัสของอัลลอฮที่ว่า

---

[1] *การกระทำที่อัลลอฮอนุญาตสำหรับมุสลิม*

(وَٱلَّٰتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَٱهْجُرُوهُنَّ فِي ٱلْمَضَاجِعِ وَٱضْرِبُوهُنَّ ۖ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا) النساء : 34

ความว่า *"และบรรดาหญิงที่พวกเจ้าหวั่นเกรงในความดื้อดึงของนางนั้น ก็จงกล่าวตักเตือนนางและทอดทิ้งนางไว้แต่ลำพังในที่นอนและจงเฆี่ยนนาง แต่ถ้านางเชื่อฟังพวกเจ้าแล้ว ก็จงอย่าหาทางเอาเรื่องแก่นาง แท้จริงอัลลอฮเป็นผู้ทรงสูงส่ง ผู้ทรงเกรียงไกร" (อัน-นิซาอ:34)*

จากหลักฐานข้างบนนี้เราได้เห็นว่าหลักการเกี่ยวกับการหย่าร้างมีดังต่อไปนี้

1. ให้การอบรม / การตักเตือน

2. แยกตัวจากที่นอน ตามความเห็นของอิบนุ อับบาส แยกตัวจากที่นอนโดยที่สามีหันหลังให้ภรรยา

3. เฆี่ยนตี

ท่านรสูลได้อนุญาตใช้วิธีนี้ เพราะมีสตรีส่วนหนึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเธอได้นอกจากโดยวิธีรุนแรง (หารูน ดีน , 1985 : 66-100)

4. แต่งตั้งคนกลาง (ตะฮกีม) (M. Adib Basri , 1991 : 80) ดังคำตรัสของอัลลอฮที่ว่า

(وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَٱبْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِۦ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَآ إِن يُرِيدَآ إِصْلَٰحًا يُوَفِّقِ ٱللَّهُ بَيْنَهُمَآ ۗ) النساء : 35

ความว่า *"และหากพวกเจ้าเกรงจะเกิดการแตกแยกระหว่างคนทั้งสอง (สามีภรรยา) พวกเจ้าก็จงแต่งตั้งผู้ชี้ขาด (คนกลาง) ขึ้นหนึ่งคนจากญาติของเขา (สามี) และอีกหนึ่งคนจากญาติของนาง(ภริยา) หากคนทั้งสองหวังปรองดอง อัลลอฮก็จักทรงให้เกิดสัมฤทธิผลระหว่างคนทั้งสอง" (อัน-นิซาอ:35)*

5. การหย่าร้าง โดยวิธีที่ถูกต้อง (หารูน ดีน , 1985 : 66)

วิธีการหย่าร้าง

1. สามีหย่าภรรยาในตอนที่เธอสะอาดจากการมาประจำเดือน และไม่อยู่ร่วมกันในช่วงที่เธอสะอาดครั้งนี้ (อัล กุรตุบีย์ , 1981 : 63)

2. หย่าหนึ่งเฏาะลาก หรือที่เรียกว่า เฏาะลากรอญจอีย์[1]

3. ถ้าหากเวลาอิดดะฮได้หมดไปในการหย่ารั้งแรก สามีจะคืนดีกับภรรยาของเขาไม่ได้ แต่ถ้าหากว่าสามีเสียใจและต้องการจะอยู่ร่วมกับเธออีก สามีจะต้องตกลงกับภรรยาของเขาใหม่ และสิ่งนี้จะทำได้โดยอะกัด[2] และมะฮัรใหม่

4. ถ้าหากสามีได้หย่าอีกครั้งที่สองด้วยวิธีที่ได้กล่าวมาแล้ว หลังจากนั้นได้หย่าอีกครั้งที่สาม ดังนั้นในกรณีเช่นนี้สามีไม่มีสิทธิที่จะคืนดีกับภรรยาของเขา นอกจากจะต้องผ่านกฎเกณฑ์ที่หนักคือ ภรรยาจะต้องให้พ้นอิดดะฮ์ หลังจากนั้นแต่งงานกับชายอื่นโดยวิธีแต่งงานที่ถูกต้อง หลังจากมีการอยู่รวมกันแล้วเกิดมีการหย่าร้างระหว่างคนทั้งสอง หรือสามีเสียชีวิต แล้วในเมื่อสตรีคนนี้ได้หมดอิดดะฮ์ สามีคนแรกจะกลับคืนดีกับเธอได้โดยวิธีแต่งงานและมะฮัรใหม่

อัลลอฮได้ตรัสว่า

(فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُۥ مِنۢ بَعۡدُ حَتَّىٰ تَنكِحَ زَوۡجًا غَيۡرَهُۥۗ فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَآ أَن يَتَرَاجَعَآ إِن ظَنَّآ أَن يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِۗ وَتِلۡكَ حُدُودُ ٱللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ) البقرة : 230

ความว่า *"ถ้าหากเขาได้หย่านางอีก นางก็ไม่เป็นที่อนุมัติแก่เขาหลังจากนั้น จนกว่าจะแต่งงานกับสามีอื่นจากเขา แล้วหากสามีนั้นหย่านาง ก็ไม่มีบาปใดๆแก่ทั้งสองที่จะคืนดีกันใหม่ หากเขาทั้งสองคิดว่า จะดำรงไว้ซึ่งขอบเขตของอัลลอฮได้ และนั้นแหละคือขอบเขตของอัลลอฮ ซึ่งพระองค์ทรงแจกแจงมันอย่างแจ่มแจ้งแก่กลุ่มชนที่รู้ดี" (อล-บะเกาะเราะฮ:230)*

---

[1] *การหย่าร้างที่สามีมีสิทธิคืนดีกับภรรยาโดยไม่ต้องแต่งงานใหม่*

[2] *การกล่าวสัญญาแต่งงานของเจ้าบ่าว*

นี่แหละ คือระเบียบวิธีเฏาะลาก[1] ที่อิสลามวางไว้ และวิธีนี้ได้เรียกว่า เฏาะลากสุนนีย์[2] (طلاق سني) นอกจากนี้เป็นเฏาะลากบิดอีย์[3] (طلاق بدعي)

ส่วนหนึ่งจากเฏาะลากบิดอีย์ คือ

1. หย่าภรรยาในตอนที่เธอมาประจำเดือน (อัล กุรตุบีย์ , 1981 : 63)
2. หย่าภรรยาในตอนที่เธอมานิฟาส (เลือดหลังคลอด)
3. หย่าภรรยาในตอนที่เธอสะอาดจากการมาประจำเดือนหรือนิฟาสแต่ได้อยู่ร่วมกันแล้ว
4. หย่าภรรยาโดยให้เธอออกจากบ้าน
5. เฏาะลาก 3 ด้วยอิดดะฮ์ครั้งเดียว เฏาะลากที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดเป็นสิ่งที่หะรอม แต่ในเรื่องหุกมการเฏาะลากนั้นใช้ได้(นับเป็นการเฏาะลาก)

ฮิกมะฮที่ห้ามสามีหย่าภรรยาในช่วงมาประจำเดือน

1. ในช่วงมาประจำเดือน ร่างกายและสติปัญญาของสตรีอาจจะมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมของสตรี บางทีเธอจะแสดงออกถึงการกระทำที่แปลกๆ และอิสลามได้คำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสตรีในช่วงนี้ ดังนั้นอิสลามจึงได้ห้ามเฏาะลากในช่วงนี้

2. ในช่วงมาประจำเดือนอิสลามไม่อนุญาตให้มีการร่วมประเวณีระหว่างสามีภรรยา ด้วยเหตุนี้อาจจะทำให้สามีมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อภรรยา และบางทีจะหย่าโดยง่าย ดังนั้นอิสลามจึงห้ามหย่าในช่วงนี้ แต่ถ้าหลังจากการหมดประจำเดือนแล้วภรรยายังไม่เปลี่ยนนิสัยไปในทางที่ดีเหมือนเดิม ก็หมายความว่าความตั้งใจของสามีที่จะเฏาะลากนั้นไม่ใช่เพราะการมาประจำเดือน

สิทธิของสตรีที่ถูกหย่า

1. สตรีที่ถูกหย่าจะต้องอยู่ในบ้านของสามี และในเวลาอิดดะฮสามีวาญิบ[4] จะต้องให้การเลี้ยงดู สามีไม่มีสิทธิที่จะไล่เธอออกจากบ้านนั้น และสตรีก็เหมือนกันไม่อนุญาตให้เธอออกจากบ้าน นอกจากสามีได้ทำในสิ่งที่ไม่ดีจนทำให้เธอไม่สามารถอดทนอยู่ในบ้านนั้นอีกต่อไป สิทธิอันนี้เพื่อเปิดโอกาสให้คนทั้งสองได้ใช้สติปัญญา และคิด บางทีอาจจะทำให้คนทั้งสองคืนดีกัน (อัลบะหีย์ อัล เคาลีย์ : 118)

---

[1] *การกล่าวคำหย่าร้างของสามีต่อภรรยาของเขา*

[2] *ในที่นี้หมายถึง การหย่าร้างที่อิสลามอนุญาต*

[3] *ในที่นี้หมายถึง การหย่าร้างที่อิสลามไม่อนุญาต*

[4] *สิ่งที่มุสลิมจำเป็นต้องปฏิบัติ*

2. ถ้าหากสตรีที่ถูกหย่านั้นกำลังตั้งครรภ์ สามีจะต้องให้การเลี้ยงดูจนเธอคลอด ในกรณีนี้ไม่มีความแตกต่างระหว่างเฎาะลากรอจญอี และเฎาะลากบาอิน[1] (طلاق بائن)

3. ถ้าหากสตรีที่ถูกหย่าไม่ได้ตั้งครรภ์ และเฎาะลากนั้นเป็นเฎาะลากบาอิน ตามทัศนะของอิมามอะบู ฮะนีฟะฮ สามีจะต้องเตรียมที่อยู่อาศัยและให้การเลี้ยงดู แต่ตามทัศนะของอิมามมาลิกและอิมามชาฟีอีย์ สามีมีหน้าที่จะต้องจัดเตรียมที่อยู่อาศัยเท่านั้น

4. ถ้าหากสตรีนั้นคลอดลูก และเธอตกลงที่จะให้นมลูก ก็เป็นหน้าที่ของสามีจะต้องให้การเลี้ยงดูให้เหมาะสมตามความสามารถของเขา

หลักฐาน

1. อัลลอฮตรัสว่า

(يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا۟ ٱلْعِدَّةَ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ رَبَّكُمْ ۖ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنۢ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّآ أَن يَأْتِينَ بِفَٰحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ ۚ وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ ٱللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُۥ ۚ لَا تَدْرِى لَعَلَّ ٱللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرًا)

الطلاق : 1

ความว่า *"โอ้นะบีเอ๋ย เมื่อพวกเจ้าหย่าภรรยาก็จงหย่าพวกนางตามกำหนด (อิดดะฮ) ของพวกนางและจงนับกำหนดอิดดะฮให้ครบ พวกเจ้าจงยำเกรงอัลลอฮพระเจ้าของพวกเจ้าเถิดอย่าขับไล่พวกนางออกจากบ้านของพวกนาง และพวกนางก็อย่าออกจากบ้านเว้นแต่พวกนางจะกระทำลามกอย่างชัดแจ้ง และเหล่านี้คือข้อกำหนดของอัลลอฮ และผู้ใดละเมิดข้อกำหนดของอัลลอฮแน่นอนเขาก็ได้อธรรมแก่ตัวของเขาเอง เจ้าไม่รู้ดอกว่าบางทีอัลลอฮจะทรงปรับปรุงกิจการ (ของเขา) หลังจากนั้น" (อัฏเฎาะลาก:1)*

---

[1] *การหย่าร้างที่สามีไม่มีสิทธิคืนดีกับภรรยาถึงแม้ว่าในช่วงการรอคอย (อิดดะฮ์) ก็ตาม*

2. อัลลอฮตรัสว่า

(أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُواْ عَلَيْهِنَّ ۚ وَإِن كُنَّ أُوْلَٰتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُواْ عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۚ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ۖ وَأْتَمِرُواْ بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ ۖ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُۥٓ أُخْرَىٰ ۝٦ لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِۦ ۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُۥ فَلْيُنفِقْ مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ۚ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَا ۚ سَيَجْعَلُ ٱللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا) الطلاق : 6-7

ความว่า *"จงให้พวกนางพำนักอยู่ ณ ที่พวกเจ้าพำนักอยู่ตามฐานะของพวกเจ้า และอย่าทำอันตรายพวกนางเพื่อให้เกิดการคับแค้นแก่พวกนาง และหากพวกนางตั้งครรภ์ก็จงเลี้ยงดูพวกนางจนกว่าพวกนางจะคลอดทารกที่อยู่ในครรภ์ของพวกนาง ครั้นเมื่อพวกนางได้ให้นมแก่ทารกของพวกเจ้า ก็จงให้พวกนางซึ่งค่าตอบแทนของพวกนาง และจงปรึกษาหารือระหว่างพวกเจ้าด้วยกันโดยดี และเมื่อพวกเจ้าตกลงกันไม่ได้ ก็จงให้หญิงอื่นให้นมแก่เด็กนั้น"*

ควรให้ผู้มีฐานะร่ำรวยจ่ายตามฐานะของเขา ส่วนผู้ที่การยังชีพของเขาเป็นที่คับแค้นแก่เขาก็ให้เขาจ่ายตามที่อัลลอฮทรงประทานมาให้แก่เขา อัลลอฮมิได้ทรงให้เป็นที่ลำบากแก่ชีวิตใด เว้นแต่ตามที่พระองค์ทรงประทานมาแก่ชีวิตนั้น หลังจากความยากลำบากอัลลอฮจะทรงทำให้เกิดความสะดวกสบาย (อฏเฏาะลาก:6-7)

3.อัลลอฮตรัสว่า

(وَٱلْوَٰلِدَٰتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَٰدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ ۖ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَ ۚ وَعَلَى ٱلْمَوْلُودِ لَهُۥ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا) البقرة : 233

ความว่า *"และมารดาทั้งหลายนั้น จะให้นมแก่ลูกๆของนางภายในสองปีเต็ม สำหรับผู้ที่ต้องการจะให้ครบถ้วนในการให้นม และหน้าที่ของพ่อเด็กนั้นคือปัจจัยยังชีพของพวกนาง และเครื่องนุ่งห่มของพวกนางโดยชอบธรรม ไม่มีชีวิตใดจะถูกบังคับนอกจากเท่าที่ชีวิตนั้นมีกำลังความสามารถเท่านั้น" (อัล-บะเกาะเราะฮ 233)*

5. สำหรับสามีที่หย่าภรรยาควรมอบของขวัญสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ภรรยาที่เขาหย่าเพื่อเป็นการปลอบใจ เช่น เงิน เสื้อผ้า และอื่นๆ

หลักฐาน

- อัลลอฮตรัสว่า

(يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نَكَحْتُمُ ٱلْمُؤْمِنَٰتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا ۖ فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا) الاحزاب : 49

ความว่า *"โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย เมื่อพวกเจ้าได้สมรสกับบรรดาหญิงผู้ศรัทธา แล้วพวกเจ้าได้หย่าพวกเธอก่อนที่พวกเจ้าจะแตะต้องตัวพวกเธอ (คือร่วมหลับนอนกับพวกเธอ) ดังนั้น สำหรับพวกเจ้าไม่มีสิทธิ (ที่จะให้พวกเธออยู่) ในอิดดะฮ โดยที่พวกเจ้าจะนับเวลาการอยู่ในอิดดะฮฉะนั้น พวกเจ้าจงให้ผลประโยชน์แก่พวกเธอบ้าง แล้วปล่อยให้พวกเธอจากไปโดยดีงาม" (อัลอะหซาบ:49)*

- อัลลอฮตรัสว่า

(وَلِلْمُطَلَّقَٰتِ مَتَٰعٌۢ بِٱلْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى ٱلْمُتَّقِينَ) البقرة : 241

ความว่า *"และสำหรับบรรดาหญิงที่ถูกหย่านั้นจะได้รับสิ่งอำนวยประโยชน์โดยชอบธรรมเป็นสิทธิเหนือผู้ยำเกรงทั้งหลาย" (อัล-บะเกาะเราะฮ: 241)*

- อัลลอฮตรัสว่า

(لَّا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ مَا لَمْ تَمَسُّوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُواْ لَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى ٱلْمُوسِعِ قَدَرُهُۥ وَعَلَى ٱلْمُقْتِرِ قَدَرُهُۥ مَتَٰعًۢا بِٱلْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى ٱلْمُحْسِنِينَ) البقرة : 236

ความว่า *"ไม่มีบาปใดๆ แก่พวกเจ้า ถ้าหากพวกเจ้าหย่าหญิง โดยที่พวกเจ้ายังมิได้แตะต้องพวกนางหรือยังมิได้กำหนดมะฮัรใดๆแก่พวกนาง และจงให้นางได้รับสิ่งที่อำนวยประโยชน์แก่พวกนาง โดยที่หน้าที่ ของผู้มั่งมีนั้นคือตามกำลังความสามารถของเขา และหน้าที่ของผู้ยากจนนั้นคือ*

ตามกำลังความสามารถของเขา เป็นการให้ประโยชน์โดยชอบธรรม เป็นสิทธิเหนือผู้กระทำดีทั้งหลาย" (อัล-บะเกาะเราะฮ: 236)

6. ถ้าหากการหย่าร้างนั้นสาเหตุมาจากสามี ภรรยาจึงมีสิทธิในมะฮัรทั้งหมด

หลักฐาน

- อัลลอฮตรัสว่า

(وَإِنْ أَرَدتُّمُ ٱسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَءَاتَيْتُمْ إِحْدَىٰهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا۟ مِنْهُ شَيْـًٔا ۚ أَتَأْخُذُونَهُۥ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٢٠﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُۥ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنكُم مِّيثَٰقًا غَلِيظًا) النساء : 20-21

ความว่า *"และหากพวกเจ้าต้องการเปลี่ยนคู่ครองคนหนึ่งแทนที่ของคู่ครองอีกคนหนึ่ง และพวกเจ้าได้ให้แก่นางหนึ่งในหมู่นางเหล่านั้นซึ่งทรัพย์อันมากมายก็ตาม ก็จงอย่าได้เอาสิ่งใดจากทรัพย์นั้นคืน พวกเจ้าจะเอามันคืนด้วยการอุปโลกน์ความเท็จ และการกระทำบาปอันชัดเจนกระนั้นหรือ และพวกเจ้าจะเอาคืนได้อย่างไรทั้งๆที่บางคนของพวกเจ้าได้แนบกายกับอีกบางคนแล้ว และพวกนางก็ได้เอาคำมั่นสัญญาอันหนักแน่นจากพวกเจ้าแล้วด้วย" (อัน-นิซาอ: 20-21)*

7. ถ้าหากการหย่าร้างนั้นเกิดขึ้นก่อนที่สามีอยู่ร่วมกับภรรยาและมะฮัรก็ยังไม่ตกลง ดังนั้นสามีจะต้องมอบของขวัญตามความสามารถ แต่ถ้ามะฮัรได้ตกลงกัน สิทธิของภรรยาที่ถูกหย่าคือครึ่งหนึ่งของมะฮัร นอกจากว่าภรรยาจะให้คืนมะฮัรทั้งหมดแก่สามี หรือสามีจะให้แก่ภรรยาทั้งหมด

หลักฐาน

- อัลลอฮตรัสว่า

(وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّآ أَن يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَا۟ ٱلَّذِى بِيَدِهِۦ عُقْدَةُ ٱلنِّكَاحِ ۚ وَأَن تَعْفُوٓا۟ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۚ وَلَا تَنسَوُا۟ ٱلْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) البقرة : 237

ความว่า *"และถ้าหากพวกเจ้าหย่าพวกนางก่อนที่พวกเจ้าจะแตะต้องพวกนาง โดยที่พวกเจ้าได้กำหนดมะฮัร แก่นางแล้ว ก็จงให้แก่นางครึ่งหนึ่งของสิ่งที่พวกเจ้ากำหนดไว้ นอกจากว่าพวกนางจะยกให้หรือผู้ที่การตกลงแต่งงานอยู่ในมือของเขาจะยกให้ และการที่พวกเจ้าจะยกให้นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้แก่ความยำเกรงมากกว่า และพวกเจ้าอย่าลืมการทำคุณในระหว่างพวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮเป็นผู้ทรงเห็นในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน" (อัล-บะเกาะเราะฮ:237)*

บรรดาอายะฮ์อัลกุรอานที่พูดถึงเรื่องหย่า หลังจากนั้นจะมีคำสั่งเพื่อปฏิบัติความดี มีความสงสาร และส่งเสริมให้ระลึกถึงอดีตที่เคยร่วมสุขกัน

บทสรุป

อิสลามไม่ได้ปิดกั้นการหย่าร้างโดยสิ้นเชิง และไม่ได้เปิดกว้างประตูแห่งการหย่าร้าง แต่อิสลามเปิดช่องแคบสำหรับครอบครัวที่มีปัญหา และไม่มีทางแก้ เพราะอิสลามเป็นศาสนาที่ยอมรับธรรมชาติ การที่อิสลามอนุญาตให้มีการหย่าร้างไม่ใช่เป็นความผิด แต่ความผิดก็ คือการปฏิบัติของคนบางคน โดยเฉพาะผู้ชายที่คิดว่าเขามีสิทธิจะหย่าภรรยาของเขาตามอารมณ์ และความต้องการของเขาโดยไม่คำนึงถึงความจำเป็น และผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับลูกๆ หลังจากมีการหย่าร้าง ทั้งๆที่อิสลามได้วางเงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการอย่างรัดกุมแล้ว

ถ้าหากมุสลิมที่เป็นสามี และภรรยาทุกคนได้ปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นสามีภรรยาตามคำสอนของอิสลามทุกประการและตระหนักถึงกฎเกณฑ์และเงื่อนไขในการหย่าร้าง คิดว่าการหย่าร้างก็จะเกิดขึ้นน้อยมาก ไม่เหมือนกับสังคมปัจจุบันที่มีอัตราการหย่าร้างสูง เพราะสามีภรรยามุสลิมไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของอิสลามในเรื่องสิทธิ และหน้าที่ของสามีภรรยา โดยเฉพาะในเรื่องของการหย่าร้าง

เอกสารอ้างอิง

ไซยิด สาบิก, 1983 ฟิกฮ สุนนะฮ์ , พิมพ์ครั้งที่ 5 , เบรูด ดารุล กิตาบ อัล อะรอบีย์.

อัล บะหีย์ อัล เคาลีย์, มปป. อัล อิสลาม วัล มัรอะฮ์ อัล มุอาสอเราะฮ์ , พิมพ์ครั้งที่สาม, กูเวต ดารุล กอลัม.

อิบนุ รุชด อัลกุรตุบีย์ , 1981. บิดายะฮ์ อัลมุชตะฮิด วะ นิหายะฮ์ อัลมุกตะสิด. พิมพ์ครั้งที่ห้า , เบรูด : ดารุล มะอริฟะฮ์.

วะห์บีย์ สุไลมาน เฆาญีย์ อัล อัลบานีย์ , 1975. อัลมัรอะฮ์ อัล มุสลิมะฮ์ , พิมพ์ครั้งแรก , เบรูด.

หารูน ดีน , 1985. อันนะฟาเกาะ วัชชิกอก วะ ตะอัดดุดุซ เซาญาต วะกัยฟะ อิลาญุหา อัล อิสลาม. พิมพ์ครั้งแรก กัวลา ลัมเปอร์ อัลวะฎอน.

ภาษามาลายู

M. Adib Bisri, 1991. Wanita Dalam Syariat Dan Masyarakat , Selangor : Thinker,s Library SDN BHD .

Muhammad Usman Al- Khusti, 1994. Petua Kebahagiaan Rumahtagga , Kuala Lumpor : Darul Nu,man